

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Şeyh Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası
Takipçilerinin Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

“Yaşlı Bir Kişinin Haccetmesi” ve “Hakikat ve Mecaz” Hakkındaki Sorular ve Cevaplar

Hamid Kaşu'ya

Birinci Soru:

Sevgili emirimiz, Allah sizi korusun, gözet sin ve sizin elinizle fetih nasip etsin,
Esselemu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuh,

Abdullah Bin Zübeyr'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ خَنَعَمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنَّ أَبِي أَدْرَكَهُ الْإِسْلَامُ وَهُوَ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ رُكُوبَ الرَّحْلِ ، وَالْحَجُّ مَكْتُوبٌ عَلَيْهِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ ؟ قَالَ: أَنْتَ أَكْبَرُ وَلَدِهِ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ عَلَى أَبِيكَ دَيْنٌ فَقَضَيْتَهُ عَنْهُ أَكَانَ يُجْزِي ذَلِكَ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَحُجُّ عَنْهُ
Hasem'den bir adam Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gelerek dedi ki: “Babam, kendisine hac farz olduğu halde bineğe binemeyecek derecede çok ileri bir yaşta İslam'ı idrak etti. Onun yerine haccedebilir miyim?” Allah'ın Resulü dedi ki: “Sen onun en büyük evladı mısın?” Adam dedi ki: “Evet.” Allah'ın Resulü dedi ki: “Babanın borcu olsaydı sen de onu ödemiş olsaydın bu onun yerine geçer miydi?” Adam dedi ki: “Evet.” O da dedi ki: “O halde onun yerine haccet” [Ahmed ve Nesai bu anlamda rivayet ettiler.]

Bu hadisten, evladın babasının yerine haccetmesi, vacip olarak mı yoksa evladın babasına bir iyiliği olarak mı anlaşılmalıdır?

Zira adam, kerim Peygamberimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e babasının bineğe binemeyecek derecede yaşlı olduğunu söylemiştir... Bilindiği üzere Hac, maddi ve manevi olarak güç yetiren kişinin üzerine vaciptir.

Bizler, gücü yetmeyen bir kişinin üzerinden, farzı yerine getirememesi günahının düştüğünü biliyoruz.

İkinci Soru: Allahu Teala'nın رَمِيمٌ وَهِيَ الْعِظَامُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ “Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek? diyor.” [Yasin-78] kavlinde geçen يُحْيِي الْعِظَامَ “kemikleri diriltmek”, cüzi olanı ifade edip külli olanı kastetmesinden dolayı mecaz babından değil midir?

Bunu, şu konu altında sormuştum:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3322/>

Allah sizleri hayırla mükafatlandır sin, sizleri desteklesin, azim İslam ümmetini korusun ve Subhanehu katından sizin ellerinizle zafer nasip etsin.

Ebu Hamza.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berakatuh.

Kerim kardeşim **birinci sorunun cevabına gelince:**

Yusun Bin Zübeyr'in Abdullah Bin Zübeyr'den şöyle dediği şeklinde bahsetmiş olduğun hadisi gelince: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ خَنَعَمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنَّ أَبِي أَدْرَكَهُ الْإِسْلَامُ وَهُوَ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ رُكُوبَ الرَّحْلِ ، وَالْحَجُّ مَكْتُوبٌ عَلَيْهِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ ؟ قَالَ: أَنْتَ أَكْبَرُ وَلَدِهِ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ عَلَى أَبِيكَ دَيْنٌ فَقَضَيْتَهُ عَنْهُ أَكَانَ يُجْزِي ذَلِكَ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَحُجُّ عَنْهُ
Hasem'den bir adam Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gelerek dedi ki: “Babam, kendisine hac farz olduğu halde bineğe binemeyecek derecede çok ileri bir yaşta İslam'ı idrak etti. Onun yerine haccedebilir miyim?” Allah'ın Resulü dedi ki: “Sen onun en büyük evladı mısın?” Adam dedi ki: “Evet.” Allah'ın Resulü dedi ki: “Babanın borcu olsaydı sen de onu ödemiş olsaydın bu onun yerine geçer miydi?” Adam dedi ki: “Evet.” O da dedi ki: “O halde onun yerine haccet”

Bunu Nesai tahrir etmiş ve Yusuf Bin Zübeyr **أنت أكبر ولده** "Sen onun en büyük oğlu musun" kelimesini zikretmede yalnız kalmıştır. Bu nedenle bazı mahakkikler (araştırmacılar), bu husus sebebiyle bu onun sözüdür demişlerdir. Ama hadisin diğer kısımları, araştırmacıların cumhurunun nezdinde sahihtir ve hatta burada **أكبر ولده** "En büyük oğlu" lafzının sahih olduğunu söyleyenler de vardır. Bununla birlikte İbni Abbas'tan **أكبر ولده** "En büyük oğlu" zikredilmeksizin rivayet edilen hadis şöyledir:

İbn-i Hibbân sahihinde Süleyman Bin Yesar'ın şöyle dediğini tahrir etmiştir: Abdullah İbn-i Abbas bana şöyle tahdis etti: Bir adam Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e şöyle bir soru sordu: Ey Allah'ın Rasulü babam çok yaşlı iken İslam'a girdi. Şayet onu bineğime bağlasam öldürmekten korkuyorum. Şayet bağlamazsam üzerinde duramıyorum. Onun yerine hacca gidebilir miyim? Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dedi: **أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ عَلَى أَبِيكَ دَيْنٌ فَقَضَيْتَهُ عَنْهُ أَكَانَ ذَلِكَ يُجْزِي عَنْهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاحْجُجْ عَنْهُ** "Ne dersin, baban borç bırakmış olsaydı, onu öder miydin? Adam; Evet, dedi. (Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ise şöyle dedi: O halde onun yerine haccet."

Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, binek üzerinde duramayan yaşlı birinin hacı yapmayacağını ve üzerinde bir borç olarak kalacağını açıklamıştır. Yani yaşlılığından ve zayıflığından dolayı bineğe binmeye güç yetiremiyor olsa dahi üzerine vacip olduğunu açıklamıştır. Nitekim fakihler, Allah Subhanehu'nun haccın farz oluşunu güç yetirmeye bağlı kıldığını göz önünde bulundurarak hadis hakkında konuşmuşlardır. **وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ** "İlâhine sâibâ" **"Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır."** [Âl-i İmrân - 97] Bazı fakihler, hadisin ayette geçen güç yetirmeyle çelişmemesi için yaşlı adam hadisinin sadece soru soran kişiye (has) özel olduğunu, bir başkası için olmadığını, bu hükmün soru soran kişiye özel olduğunu göz önünde bulundurarak bu durumun dışında evladın güç yetiremeyen babasının yerine haccetmesinin gerekmediğini ve (yapması halinde) bunun ana-baya iyilik babından olduğunu söylediler. Aynen Buhari'nin Bera Bin Azib Radiyallahu Anhuma'nın şöyle dediğini tahrir ettiği bir yaşını doldurmamış kurbanlığın Ebi Bürde'ye has bir hüküm olması gibi... Zira Bera'nın dayısı Ebu Bürde İbn-i Niyâr şöyle demiştir: **يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَإِنْ عِنْدَنَا عَنَّا لَنَا جَذَعَةٌ هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ شَاتَيْنِ، أَفَتَجْزِي عَنِّي؟ قَالَ: «نَعَمْ وَلَنْ تَجْزِي عَنْهُ** Ey Allah'ın Resulü bizim henüz bir yaşını doldurmamış fakat iki koyundan daha çok sevdiğim bir keçimiz var. Bu keçiyi kurban etsem görevimi yerine getirmiş olur muyum?" diye sorunca (Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: "Senin için evet, fakat senden sonra başkaları için hayır." Bir yaşını doldurmamış keçinin kurbanlık olması caiz değildir ve bu sadece Ebi Bürde'ye özeldir.

Ben, özel (duruma) gitmeden önce hadis ile ayetin arasını birleştirmeyi tercih ediyorum. Çünkü asıl olan, hükümlerin insanları muhatap almasıdır ve Ebi Bürde'nin örneğinde olduğu gibi özel bir nas olmadıkça hiç kimse özele yönlendirilemez. Zira Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ona yönelik kavli şöyledir: **نَعَمْ وَلَنْ تَجْزِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ** "Senin için evet, fakat senden sonra başkaları için hayır." O zaman cem (birleştirme) imkansızdır... Zira burada özel bir nâs bulunmamaktadır. Aynı şekilde cem imkansız da değildir. Zira ayet ile hadisin arası cem yapılabilir. Dolayısıyla haccetmek, mal ve beden olarak gücü yetenin üzerine vacip olup evladın baba ile olan durumunda olanlar bundan istisna tutulmuştur. Şayet evladın gücü yetiyor da babanın gücü yetmiyorsa, o zaman evladın babasının yerine hacı eda etmesi gerekir. Çünkü Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, bu durumdaki babanın haccetmesini, evladın babasının yerine ödemesi gereken borç gibi saymıştır.

Binaenaleyh şayet güç yetirebiliyorsan, gücü yetmemesi veya haccetmeden ölmesi durumunda babanın yerine haccetmelisin. Zira babanın yerine haccetmen, babanın borcu gibi olup bu baktaki şeri hükümlere göre evladın, sonra mirasçıların onun borcunu ödemesi vaciptir.

Şayet bizzat kendin yapmaya ve ücretini bir başkasına ödemeye güç yetiremiyorsan, Allah hiçbir nefse güç yetiremeyeceği bir yük yüklemez. Allah'ın izniyle imkan bulduğunda yaparsın.

İkinci sorunun cevabı:

Hakikat imkansız olmadıkça mecaza başvurulmaz. Örneğin; يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ “Yıldırımlardan gelecek ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar.” [Bakara-19] Burada parmaklar, parmak uçlarından mecazdır. Çünkü parmaklar, hakikat, yani tam mana olup onu kulaklara tıkamak imkansızdır. Bilakis sadece parmak uçlarıyla kulaklar tıkanılabilir.

Şunun gibi: وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَتَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا “Onunla birlikte zindana iki delikanlı daha girdi. Onlardan biri dedi ki: Ben (rüyada) şarap sıktığımı gördüm.” [Yusuf-36] Burada şarap, üzümünden mecazdır. Çünkü şarap, hakikatte sıkılmaz. Bilakis şarap yapılırken üzüm sıkılır...

Ama hakikat imkansız değilse mecaz olana başvurulmaz. Subhanehu'nun şu kavli gibi: وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ “Kendi yaratılışını unutarak bize karşı misal getirmeye kalkışıyor ve: «Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?» diyor.” [Yasin-78] Kemiklerin diriltilmesinin, Allah Subhanehu açısından hakikat olması imkansız değildir. Bu nedenle “يحيى diriltir” lafzının, mecaz üzere değil hakikat üzere olduğunu söyledik. Zira buradan, ölülerin kemiklerinin de, aynı şekilde ölü olduğunu anladık.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 04 Receb 1434

M. 14 Mayıs 2013

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3327/>